

Petro Radzevičiaus įtaka lietuvių alto mokyklos raidai

Ramunė KRYŽAUSKIENĖ
Gertrūda BEINARYTĖ

Lietuvos muzikos ir teatro
akademija

ANOTACIJA. Lietuvoje vis dar trūksta darbų, analizuojančių instrumento pedagogikos klausimus, aptariančių ryškių asmenybių individualius darbo metodus, jų reikšmę bendrame lietuviškos kultūros kontekste. Išsamios ir apibendrinančios studijos apie reikšmingą profesoriaus Petro Radzevičiaus kaip atlikėjo, pedagogo, taip pat jo organizacinę veiklą iki šiol nėra. Pavieniai straipsniai periodikoje, susieti su profesoriaus ar jo alto klasės studentų koncertais, jubiliejinėmis datomis, neatspindi reikšmingo indėlio į Lietuvos muzikinę kultūrą. Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti ir apibendrinti P. Radzevičiaus atlikimo meną ir pedagoginės veiklos metodus. Straipsnyje trumpai apžvelgiama alto pedagogikos raida Lietuvoje, aptariama Petro Radzevičiaus kūrybinio kelio evoliucija, atlikėjo ir pedagogo veikla, pateikiami 2013 m. vasario–kovo mėnesiais atlikto kokybinio tyrimo rezultatai.

**REIKŠMINIAI
ŽODŽIAI:** altas,
alto pedagogika,
atlikimo menas,
repertuaras, koncertai,
tradicijų plėtra.

Lietuvių stygininkų raidai turėjo įtakos rusų ir Vakarų Europos smuikavimo tradicijos. Daugelis ryškių Kauno konservatorijos styginių instrumentų skyriaus pedagogų buvo rusų mokyklos tradicijų suformuoti menininkai. Tai Sankt Peterburgo konservatorijos profesoriaus Leopoldo Auerio (1845–1930) auklėtinis Adolfas Metzgas (1888–1943), latvių tautybės muzikas Arvidas Noritis (1902–1981), Odesos konservatorijos absolventas Vladas Motiekaitis (1896–1971). Klaipėdos muzikos mokyklos tradicijoms darė įtaką Vakarų Europos muzikinė kultūra. Kurį laiką čia dirbo čekų noneto nariai – Prahos konservatorijos auklėtiniai, altą dėstė Vaclavas Kolenaty-Kamilovas. Pasak D. Katkaus, „jų grojimo stilius buvo nulemtas kamerinio muzikavimo tradicijų, kur svarbu buvo ansambliškas, taikymasis prie bendro muzikinio sumanymo ir kolegų. Taigi gana drausmingas, paklūstantis bendram sumanymui, subjektyvumą derinantis su muzikos turinio idėja, neprimetantis savo asmeniškumo kitiems“ (Katkus 2009: 34).

Vėliau didelį indėlį į styginių instrumentų pedagogikos tradicijų formavimą įnešė Klaipėdos muzikos mokykloje dirbę vengrų muzikai, tarp jų altininkas Ladislavas Novakas, kurie tęsė Budapešto konservatorijos instrumentinės pedagogikos tradicijas, daug dėmesio skirdami menininko individualybės raiškai, atlikimo virtuoziškumui, savitos kūrinio interpretacinės koncepcijos kūrimui.

Šioje kultūrinėje terpėje formavosi lietuvių alto menas – gana jauna sritis, kurio raida pagreitį įgavo tik po Antrojo pasaulinio karo. Čia svarbų vaidmenį atliko keletas iškilų asmenybių, kurių nuosekli ir įvairiapusė profesinė veikla sukūrė pagrindus tolesnei plėtotei. Vienas tokių – Eduardas Satkevičius (1906–1972), lietuvių alto atlikimo meno ir pedagoginės mokyklos kūrėjas ir puoselėtojas. 1938 m. Kauno konservatorijoje jis baigė Ruvino Roberto Stenderio alto klasę, griežė šios mokyklos styginių kvartete¹, aktyviai koncertavo Lietuvoje, sukaupė nemažą kamerinės muzikos kūrinių repertuarą, taip pat dėstė alto meną Kauno konservatorijoje.

1949 m., sujungus Kauno ir Vilniaus konservatorijas ir įkūrus vieną Lietuvos valstybinę konservatoriją Vilniuje, E. Satkevičius nepanoro persikelti gyventi į Vilnių. Jis, kaip ir keletas kitų muzikų (A. Rauchas, V. Varčikas, A. Kriaunevičius, P. Matiukas, A. Žvaiginis), daug metų išlaikė profesionaliąją Kauno miesto muzikinę kultūrą, puoselėjo galias muzikos mokyklų pedagogines tradicijas. Jis toliau tęsė pedagoginį darbą Kauno Juozo Gruodžio aukštesniojoje muzikos mokykloje (dabar konservatorija), mokytojavo Kauno Juozo Naujalio meno mokykloje, profesionaliai parengdamas jaunuosius smuikininkus ir altininkus būsimojiems studijoms aukštojoje muzikos mokykloje.

Lietuvos alto meno raidoje ypač ryškų pėdsaką paliko talentingas atlikėjas ir pedagogas profesorius Jurgis Fledžinskas (1924–1988). 1949 m. Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar LMTA) jam pasiūlyta pirmąkart Lietuvoje organizuoti alto klasę. Plačiašakė muziko veikla kūrė alto muzikavimo tradicijas Lietuvoje, siekė altą išskelti kaip itin patrauklų solinį ir kamerinio muzikavimo instrumentą. Platus atlikėjo koncertinis repertuaras – nuo klasikinių opusų iki šiuolaikinių autorių įvairių žanrų kūrinių – rodė didelę muzikinę patirtį, atlikimo meistriškumą, kita vertus, skatino kitus muzikus siekti aukščiausio profesionalumo. Kaip atlikėjas J. Fledžinskas buvo itin dėmesingas naujiems lietuvių kompozitorių kūriniams, glaudžiai bendravo su autoriais, buvo nuoširdus patarėjas, redaktorius, pirmasis atlikėjas.

Profesoriaus pedagogines nuostatas šiandien puoselėja ir kūrybiškai plėtoja jo auklėtiniai – žymiausi lietuvių altininkai. Tai liudija Jurgio Juozapaičio sudarytas Lietuvos altininkų medis, „kuris patvirtina „mokyklai“ būdingų požymių visumą“ (Juozapaitis 2013: 44–55). Išskirtinė vieta šios „mokyklos“ raidoje tenka ryškiam atlikėjui ir pedagogui Petruui Radzevičiui, toliau gilinančiam fundamentalias alto meno tradicijas Lietuvoje.

1 Šiame kvartete taip pat griežė Izidorius Vasyliūnas (I smuikas), Viačeslavas Možalskis (II smuikas), Mykolas Saulevičius (violončelė).

Petro Radzevičiaus kūrybinio kelio vingiai

Altininkas Petras Radzevičius gimė 1939 m. Kaune, lietuvių inteligentų šeimoje, kurioje buvo puoselėjamos tikrosios dvasinės vertybės, atsidavimas pasirinktai profesijai, meilė darbui. Motina Ona Žitkutė-Radzevičienė (1908–2000) – fortepijono pedagogė, koncertmeisterė. Gimė Amerikoje, tačiau 1922 m. kartu su tėvais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Panevėžyje. Ji mokėsi Kauno muzikos mokykloje, profesoriaus Viktoro Ružickio fortepijono klasėje, vėliau tapo profesoriaus Balio Dvariono fortepijono klasės auklėtine Kauno konservatorijoje, kurią baigė 1939 metais. Sunkiomis pokario sąlygomis išaugino penkis vaikus, visus juos mokė skambinti fortepijonu, suteikė galimybę studijuoti aukštosiose mokyklose².

Tėvas Petras Radzevičius (1893–1959), nepriklausomos Lietuvos žurnalistas, sunkiai išgyveno politinės santvarkos kaitą, sudėtingus pokario metus. Dėl politinių pažiūrų ir aktyvios veiklos Lietuvos nepriklausomybės metais sovietinės okupacijos laikotarpiu jis net keturiolika metų slapstėsi namuose ir taip išvengė tremties į Sibirą.

Namuose vyravo kūrybinė atmosfera, nuolat skambėjo muzika, buvo gerbiamas kiekvieno šeimos nario darbas. Pirmasis P. Radzevičiaus muzikos instrumentas buvo fortepijonas. Atvestas į Kauno dešimtmetę muzikos mokyklą, mamos pageidavimu jis įstojo į fortepijono skyrių, tačiau po pusės metų „išsikovojo“ galimybę mokytis smuikuoti³. Pirmuosius kelerius metus P. Radzevičius mokėsi pas Kazimierą Linkevičių, vėliau perėjo pas vieną geriausių pedagogų Vladą Varčiką⁴. Pradinis mokymosi etapas nebuvo itin produktyvus – kaip ir daugelis paauglių dideliu darbštumu nepasižymėjo. Likus trejiems mokslo metams mokykloje, nutarta pereiti į alto klasę. Šį sprendimą lėmė geri fiziniai duomenys, tinkama rankų struktūra. Pakeitus instrumentą ir perėjus į Eduardo Satkevičiaus alto klasę, atsirado didžiulis noras muzikuoti. Paskatintas puikaus menininko ir pedagogo jaunasis muzikas nebeskaičiavo darbo valandų. Intensyvios studijos E. Satkevičiaus klasėje, sistemingas savarankiškas darbas leido kompensuoti tai, kas buvo prarasta ne visai darbščiais vaikystės metais.

Studijos Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar Lietuvos muzikos ir teatro akademija), profesoriaus Jurgio Fledžinsko (1924–1988) alto klasėje, subrandino jaunojo

2 Dirbo Kauno operos teatre, Kauno konservatorijoje (iki ją uždarant), Kauno J. Gruodžio aukštesniojoje muzikos mokykloje, išleido būrį profesionalių muzikų, tarp kurių E. Balsys, B. Šernaitė, D. Petrauskaitė, V. Katkutė ir kt. Plačiau žr.: Ramoškaitė 2008: 4–5.

3 Iš pokalbio su prof. P. Radzevičiumi 2013 m. balandžio 16 d.

4 V. Varčikas – A. Metzko ir A. Livonto mokinys, 1948 m. baigė Kauno konservatoriją, daug metų dėstė Kauno J. Naujallio muzikos gimnazijoje, mokytojas ekspertas. Aukštajai mokyklai jis parengė A. Dirvanauską, K. Jagminaitę, D. Katkų, P. Kuncą ir kt.

muzikanto asmenybę, padėjo tvirtus atlikimo meno pagrindus. Platus pedagogo meninis akiratis, jo smalsumas skatino domėtis ir savo auklėtiniams perteikti įvairias dėstymo metodikas, skirtingų epochų kūrinių stilistikos suvokimą, formuoti interpretacines nuostatas. „Manychiau, jog tuo laikotarpiu profesorius buvo vienas geriausių muzikų Lietuvoje, ypač jo muzikinė mąstysena, stiliaus supratimas, frazuotės pojūtis, kiti svarbūs interpretacijos dalykai ir šių dienų požiūriu yra labai pažangūs. Dabar, kai esame atviri Europai, kai ypatingą dėmesį pradėjome skirti stiliaus sampratai, dažnai pagalvoju: o juk apie tai anais laikais daug mąstė ir aiškino Jurgis Fledžinskas“⁵, – prisiminė P. Radzevičius.

Pamokose J. Fledžinskas daug dėmesio skirdavo patogiai, taisyklingai rankų padėčiai. Iš visos respublikos suvažiavę jaunieji altininkai susidurdavo su tam tikromis problemomis. Profesorius nuolat kalbėdavo apie dešinėsios rankos, riešo ir pirštų išlaisvinimą, siūlydavo specialius pratimus rankoms atpalaiduoti pagal rusų smuiko mokyklos metodiką⁶. Daug dėmesio skirdavo kairiąja ranka atliekamų perėjimų technikai, pedagogikoje netoleravo *glissando* garso, nors pats grieždamas to neišvengdavo. Jis mokė, kad perėjimų metu pirštas būtų laisvas, o ne užspaustas⁷.

Kūrybiškai veikė puiki konservatorijos atmosfera, ypač tuo metu plačiai koncertavęs studentų simfoninis orkestras. Darbingą nuotaiką taip pat kūrė puikūs to meto pedagogai, plačiai pasaulyje pripažintos senosios rusų smuiko mokyklos atstovai, ryškūs menininkai – Viktoras Radovičius (1919–1982), Aleksandras Livontas (1920–1974), Povilas Berkavičius (1894–1975) ir kt. Jų asmeninė koncertinė veikla, studentų pasirodymai buvo pavyzdys siekiant aukščiausio atlikimo meno meistriškumo.

Darbai palanki aplinka, puikūs studijų rezultatai paskatino P. Radzevičių rengtis tarptautiniam altininkų konkursui Helsinkyje. Tuo metu atskirų respublikų atlikėjai turėdavo pereiti atrankas Maskvoje, o jos būdavo didžiausias barjeras. Vėliau P. Radzevičius rašė: „Tvarka sovietmečiu buvo geležinė: visos atrankos – tik per Maskvą. Pateiktas programos kartais jie išklaudydavo formaliai, nes jau iš anksto turėjo numatę savo kandidatus. Bet tvarkos lyg ir neprikiši, laikydavosi: prieš kelis (du ar tris) mėnesius paskelbdavo preliminarious atrankos konkursėlj, ir mes visi stačia galva ten lėkdavom“ (Fledžinskas 2008: 181).

Atrankos į konkursą Helsinkyje vertinimo komisija buvo sudaryta iš anuometinio altininkų elito. Jai vadovavo Maskvos P. Čaikovskio konservatorijos profesorius Vadimas Borisovskis (1900–1972), kuris po sėkmingo pasirodymo pasveikino „ir patarė konkursui parengti ne Bėlos Bartoko koncertą, kurį grojau Maskvoje, bet Wiliamo Waltono. <...>

5 Iš pokalbio su prof. P. Radzevičiumi 2013 m. balandžio 16 d.

6 J. Fledžinskas mokėsi pas J. Targonskį, L. Auerio mokinį.

7 Iš pokalbio su prof. P. Radzevičiumi 2013 m. balandžio 16 d.

jis net pasisiūlė duoti gaidas“ (Ramoškaitė 2009: 8). Iki konkurso pradžios buvo likę vos trys mėnesiai, tad rengtis atsakingam pasirodymui padėjo ne tik profesorius J. Fledžinskas, bet ir kiti Styginių instrumentų katedros pedagogai – V. Radovičius, A. Livontas. Jaunąjį altininką lydėjo sėkmė – 1962 m. P. Radzevičius konkurse Helsinkyje laimėjo prizinę II vietą ir tapo pirmuoju lietuvių stygininku – tarptautinio konkurso laureatu.

Intensyvi P. Radzevičiaus koncertinė veikla neatsiejama nuo Lietuvos kamerinio orkestro (vad. maestro profesorius Saulius Sondeckis), kuriame jis griežė nuo 1960 m. ir buvo altų grupės koncertmeisteris. Meninė veikla kolektyve visapusiškai praplėtė akira-tį, suteikė koncertinės patirties. Sukauptas didžiulis koncertinis repertuaras, apimantis įvairių stilių ir žanrų muziką, bendradarbiavimas su pasaulinio lygio atlikėjais brandino meninį mąstymą, teikė paskatų įvairiems apmąstymams⁸. „Lietuvos kamerinis orkestras – mano gyvenimo dalis, ir nesigailiu nė vienos minutės, praleistos su šiuo puikiu kolektyvu“, – teigė P. Radzevičius (Ramoškaitė 2009: 8).

Visos P. Radzevičiaus meninės veiklos sritys glaudžiai susijusios. Parengti alto klasės absolventai griežia įvairiuose orkestruose. Pasak auklėtinio Gedimino Dačinsko, įsimintiniausias jo studijų metų įvykis – galimybė muzikuoti kartu su profesoriumi: „Sykį teko groti jo vadovaujamoje altų grupėje Lietuvos kameriniame orkestre, kur, be jo, grojo vien tik jo buvę mokiniai. Nuostabus bendrumo, vieningumo jausmas!“⁹

P. Radzevičius noriai dalyvavo meniniuose projektuose, muzikavo įvairios instrumentinės sudėties kameriniuose ansambliuose. Įvairiose šalyse, pritariant orkestrui, atliko daugelį alto opusų, kuriems reikalingas aukščiausias atlikimo meistriškumas: J. Ch. Bacho Koncertą c-moll, G. F. Händelio Koncertą h-moll, kartu su I. Oistrachu šeštąjį „Brandenburgo“ koncertą, taip pat griežė G. P. Telemanno koncertus altui ir dviem altams, P. Hindemitho „Gedulingą muziką“, G. Holsto „Lyrinį judėjimą“ ir daugelį kitų muzikos šedevrų.

Kartais meniniai projektai būdavo trumpalaikiai: susibėgę ryškūs Lietuvos muzikai parengdavo vieną ar kitą koncertinę programą, atlikdavo premjerinius lietuvių kompozitorių kūrinius ir vėl grįždavo prie įprastos kasdienės meninės veiklos. Tačiau ir šie pasi-

8 Sauliaus Sondeckio ir jo vadovaujamo Kamerinio orkestro kūrybinė veikla pažymėta artima kūrybine bičiulyste su pianistais Justus Frantz, Tatjana Nikolajeva, Jevgenijumi Kisinu, Vladimiru Krainevu; smuikininkais Tatjana Grindenko, Olegu Kaganu, Gidonu Kremeriu, Igoriu Oistrachu, Gilu Shachamu, Vladimiru Spivakovu; violončelininkais Davidu Geringu, Natalija Gutman, Mstislavu Rostropovičiumi; altininku Jurijumi Bašmetu ir daugeliu kitų iškilų menininkų. Ne vieną programą įvairiose šalyse su Lietuvos kameriniu orkestru atliko įžymūs chorai: Latvijos kamerinis choras „Ave sol“, vadovaujamas Imanto Kuokaro, Maskvos kamerinis choras, vadovaujamas Vladimiro Minino, Kauno valstybinis choras, vadovaujamas Petro Bingelio.

9 Iš pokalbio su Gediminu Dačinsku 2013 m. kovo 10 d.

rodymai buvo labai svarbūs Lietuvos muzikinei kultūrai, jie ugdė klausytojų auditorijos meninį skonį, populiarino tautinę muziką tiek Lietuvoje, tiek ir už jos ribų.

P. Radzevičius yra parengęs ne vieną įsimintiną programą su Vilniaus kvarteto muzikantais, ansambliu „Musica Humana“, taip pat muzikavo su smuikininku Eugenijumi Paulausku, duetu su altininkais J. Fledžinsku, D. Katkumi, dalyvavo altų trio ir altų kvarteto¹⁰, Lietuvos kamerinio orkestro fortepijoninio kvarteto¹¹ meninėje veikloje. Tačiau nuosekliausiai (per 10 metų) P. Radzevičius koncertavo kartu su Styginių kvintetu ir jo nariais – P. Juodišiumi, A. Dekšniu, A. Palšausku, Z. Žuku.

Aktyvi P. Radzevičiaus koncertinė veikla skatino kompozitorių kūrybą. Jo dėka koncertinėje scenoje suskambo V. Bagdono Sonatina altui ir fortepijonui bei pjesės altui solo, F. Bajoro Variacijos styginių kvintetui, T. Makačino poemos Nr. 1, Nr. 2 fleitai, altui ir orkestrui, B. Kutavičiaus „Ant marių kranto“ sopranui ir keturiems altams, A. Rekašiaus Groteskas dviem altams.

1987 m. P. Radzevičius pradėjo vadovauti LMTA Styginių instrumentų katedrai¹², šias pareigas sėkmingai tęsia iki šiol. Profesoriaus suburtas brandus katedros pedagogų kolektyvas, jų kompetencija ir ryški asmeninė atlikėjo veikla leidžia įvairuoti mokymo procesą, plėsti studijuojamo repertuaro diapazoną, profesionaliai dėstyti specialybės instrumentą. Profesorius puikiai pažįsta visus katedros studentus, nuolat stebi jų pažangą, akademinę ir koncertinę veiklą. Jo vadovaujamoje katedroje vyrauja šilti, tačiau dalykiški ir korektiški santykiai¹³.

P. Radzevičius eruditas, jo nuomonė labai svarbi diskutuojant įvairiais jaunųjų menininkų rengimo klausimais, vertinant juos respublikiniuose ir tarptautiniuose styginių konkursuose. Nuolatinis poreikis tobulėti, profesinis smalsumas, atsakingas požiūris į jaunųjų menininkų ugdymą neleido pasitenkinti jaunystės studijų metais gautomis žiniomis, priešingai, vertė jas nuolat gilinti ir plėtoti, bendrauti su pasaulinio lygio menininkais. Tai paskatino P. Radzevičių 1967–1968 m. stažuoti pas Maskvos P. Čaikovskio

10 Kameriniame ansamblyje taip pat dalyvavo altininkai A. Pšibilskienė, A. Grižas, P. H. Xuerebas.

11 Šiame ansamblyje taip pat grojo smuikininkas B. Traubas, violončelininkas V. Kaplūnas, pianistas L. Melnikas.

12 LMTA Styginių instrumentų katedros vedėjai: Jakovas Targonskis (1949–1950), Levas Seidelis (1950–1959), Saulius Sondeckis (1959–1987), nuo 1987 m. – Petras Radzevičius.

13 Styginių instrumentų katedros dėstytojai ir studentai – vieni aktyviausių „Erasmus“ ir „Nordplus“ programų dalyvių. Lietuvoje studijavo altininkai iš Paryžiaus: Ines Karsenty, Erwanas Richardas, Benedicte Royer, Gwenola Morin, Sarah Chenaf, Paryžiuje tobulinosi Rūta Lipinaitytė, Edvardas Armonas, Tomas Savickas, Jurgis Juozapaitis. Katedros auklėtiniai dalyvauja tarptautinių jaunimo orkestrų – Gustavo Mahlerio (GMJO), Europos Sąjungos (EUYO), ANIMATO, Baltijos jaunimo filharmonijos (*Baltic Sea Youth Philharmonic*), Šiaurės šalių (*Orkester Norden*), Pasaulio jaunimo orkestro (*World Youth Orchestra*) – programose, į kurias jie atrenkami konkurso būdu.

konservatorijos profesorių J. Strachovą, 1974–1975 m. – Berlyno H. Eislerio aukštojoje muzikos mokykloje pas profesorių Alfredą Lipką.

Profesoriaus alto dėstymo metodikos populiarumą liudija jo tarptautinė pedagoginė veikla. Jis yra vienas aktyviausių „Erasmus“ dėstytojų mainų programos dalyvių, labiausiai laukiamų alto pedagogų Europos aukštosiose mokyklose. Tai patvirtina pastarųjų penkerių metų veiklos analizė¹⁴. Ilgametė pedagoginė patirtis, erudicija paskatino daugelio tarptautinių konkursų organizatorius kviesti profesorių į žiuri¹⁵. Kita vertus, jis parengė dirvą tarptautiniam prestižiniam stygininkų konkursui Lietuvoje: nuo 2001m. pradėtas rengti tarptautinis Jaschos Heifetzo smuikininkų konkursas. Pirmininkauti vertinimo komisijai sutiko pasaulinio garso smuikininkas Gidonas Kremeris, kuris ne kartą minėjo, jog šį konkursą išskirtinai remia dėl profesoriaus Petro Radzevičiaus.

Petras Radzevičius – pedagogas

Prof. P. Radzevičiaus alto pedagogika¹⁶ praėjo ilgą, daugiau nei keturių dešimtmečių, ieškojimų ir atradimų kelią. Joje sintezuojami J. Fledžinsko mokyklos bruožai, rusų alto meno pasiekimai bei Vakarų Europos styginių pedagogikos tradicijos. P. Radzevičius turi įgimtą pedagogo talentą. Savo pamokose nuolat diegia meilę muzikai ir pasirinktam instrumentui, moko sąžiningai atlikti menininko misiją, pats būdamas sąžiningiausio menininko pavyzdžiu. Tai liudija jo mokinių užpildytos anketos, auklėtinių pasisakymai interviu metu, kuriuose teigiama, jog profesorius visuomet atidus ir atsidavęs, gebantis įsijausti į kiekvieno auklėtinio gyvenimą, jį išklaudyti, patarti ir maksimaliai padėti¹⁷.

Daugelis profesoriaus auklėtinių pabrėžia itin palankią kūrybinę atmosferą, šiltus, geranoriškus santykius, nepakartojamą rūpestį kiekvieno auklėtinio likimu. Tai liudija ir „Kremerata Baltica“ orkestro artistės Ūlos Žebriūnaitės pasisakymas: „Atėjusi į Ra-

14 2008–2012 m. P. Radzevičius septynis kartus vyko dėstyti į penkias Vakarų Europos šalis. 2008–2009 m. vadovavo interpretacinio meistriskumo kursams Lundo universiteto Malmės muzikos akademijoje, Stokholmo Karališkojoje akademijoje, vedė atviras pamokas Šiaurės šalių altininkų simpoziume (*Nordic Viola Symposium 09*), 2010–2011 mokslo metais dėstė Boulogne-Billancourt konservatorijoje (Prancūzija), Estijos muzikos ir teatro, Latvijos muzikos akademijose. 2011–2012 m. vadovavo meistriskumo kursams Grazo muzikos ir teatro universitete ir jo padalinėje Oberschutzene (Austrija).

15 P. Radzevičius yra vienas aktyviausių nacionalinių ir tarptautinių Balio Dvariono stygininkų konkursų rengėjų, Raimundo Katiliaus Lietuvos jaunųjų atlikėjų bei Jono Urbos stygininkų konkursų žiuri narys.

16 LMTA prof. P. Radzevičius dėsto alto specialybę (bakalaurams, magistrantams ir meno doktorantams), orkestro literatūros studijas, vadovauja magistrantų tiriamiesiems darbams.

17 Anketos saugomos R. Kryžauskienės asmeniniame archyve.

dzevičiaus klasę, pasijutau lyg kitame pasaulyje, kuriame vyravo draugiškumas, rimtas darbas ir šilta atmosfera, supratu, jog šiuo žmogumi galiu pasitikėti ir kaip pedagogu su didele profesine patirtimi, ir kaip muzikantu, pasižyminčiu ypatinga muzikine intuicija bei aiškia visų epochų stilių interpretacija. <...> Tokie žmonės mokinių atmintyje išlieka visam gyvenimui“ (Ramoškaitė 2009: 8).

LMTA Didžiojoje ir Juozo Karoso salėse bei įvairiose Kauno muzikos mokyklose rengiami P. Radzevičiaus alto klasės auklėtinių koncertai tampa svarbia mokymo proceso dalimi. Jauniesiems menininkams sudarytos galimybės ugdyti profesinį meistriškumą, palyginti savo atlikimą su kitų jaunųjų kolegų griežimu, įvertinti pasiekimus platesniame interpretacinio meno kontekste. Tai skatina naujų mokymo formų, atliekamų opusų interpretacijų kūrybines paieškas.

P. Radzevičiaus klasės vakaruose išryškėja individualios atlikėjų savybės, jų gebėjimas atskleisti kūrinio esmę ir pabrėžti savo asmenybės bruožus. Tai liudija, jog profesoriui svetimi diktatoriškos pedagogikos bruožai. Tą patvirtina absolventė, Saarbruckeno aukštosios muzikos meno mokyklos profesorė Jonė Kaliūnaitė: „Studijos Radzevičiaus klasėje atvėrė man visus kelius į muziką. Jis liepdavo improvizuoti: „Pagrok dabar ką nors taip, tarsi sėdėtum vakare patogiai priešais televizorių... dabar supyk... dabar juokauk...“ Intensyvus darbas, tėviška globa ir muzikinis reiklumas – taip dirbti gali tik pasiaukojęs pedagogas. Tai buvo gražiausios akimirkos mano gyvenime, už kurias visada būsiu dėkinga P. Radzevičiui, nepadarusiam iš manęs roboto, mašinos. Jis visada apeliuodavo į žmogiškumą ir kasdien man tatai primindavo.“¹⁸

„Petro Radzevičiaus dėstymo metodai kartais daro stebuklus: po kelerių darbo metų užgroja beviltiški atrodę studentai“, – teigia A. Pšibilskienė (Pšibilskienė 2008: 9). O ir pats profesorius džiaugiasi, kad dabar studentai yra daug atsakingesni, „kiekvienas žino, kad turės iš šios profesijos duoną valgyti, jaučia atsakomybę. Ir pedagogo atsakomybė ne mažesnė. Turiu rūpintis, kad studentas taptų profesionalas. <...> Svarbiausias dalykas – įteigti studentui siekti savų tikslų, kuriuos jis užsibrėžė stodamas į akademiją. Jį reikia uždegti, padrašinti ir paskatinti. Mūsų profesijai reikalingas kruopštus darbas, studentas privalo išmokti dirbti savarankiškai, nes pedagogas gali tik patarti, kaip reikia mokytis.“¹⁹

P. Radzevičius kantriai dirba su įvairių gabumų ir profesinio pasirengimo studentais. Pasak jo, „studentai gabūs nevienodai, vienas mokosi labai greitai, o kitam pasiekti analogišką rezultatą prireikia daug daugiau laiko. Tokio studento tinginiu niekaip negali pavadinti, jis ir darbštus, ir kantrus. Kuo gabesnis studentas, tuo sunkiau su juo dirbti.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Iš pokalbio su prof. P. Radzevičiumi 2014 m. balandžio 16 d.

Jo poreikiai didesni, reikia jo nestabdyti, bet stengtis visapusiškai ugdyti, skatinti eiti pirmyn.“²⁰

Individualioje P. Radzevičiaus alto dėstymo metodikoje svarbų vaidmenį vaidina mokomojo repertuaro strategija. Jis neigiamai vertina vienpusišką kūrinių parinkimą, kai puoselėjamos tik teigiamos jaunojo atlikėjo meninės pusės. Profesorius mokomąjį repertuarą parenka atsižvelgdamas į tai, ką labiausiai reikia ugdyti tam tikrame mokymo etape – kairiosios rankos miklumą, dešinėsios rankos techniką, tobulinti garso kultūrą, įsisavinti tam tikrus štrichus ir pan. Tačiau neretai tenka pasitelkti diplomatiją ir įtikinti studentą rengiamo kūrinio reikšmingumu.

P. Radzevičiaus auklėtinių repertuaras platus, tačiau visada išlieka pagrindiniai, vadinamieji „aukso fondo“, kūriniai, kuriuos, profesoriaus manymu, studentai turėtų parengti per bakalauro studijas. Tai – F. Hofmeisterio, J. V. Stamico, P. Hindemitho, B. Bartoko koncertai altui, F. Schuberto, J. Brahmsso sonatos. Dažniausiai šie kūriniai įtraukiami į įvairių konkursų programas, tad profesorius visuomet pataria juos turėti savo repertuare. Garso raiška, štrichų įvairovė profesoriaus metodikoje dažnai lavinama pasitelkus klasicizmo ir baroko epochų muziką, auklėtiniams siūloma pagroti ne vieną barokinę, klasikinę sonatą.

Nuolatinis pedagoginio repertuaro atnaujinimas skatina tobulėti, ieškoti naujų interpretacinių sprendimų. Tačiau ne visi naujai atrasti kūriniai pasiteisina ir ilgam įsitvirtina pedagoginiame repertuare. „Pamenu, buvau atradęs Josepho Schuberto koncertą, kurį man kaip fantastišką kūrinį gastrolėse rekomendavo pūtikas L. Nakariakovas. Tačiau repertuare jis taip ir neįsitvirtino: laikui bėgant tapo neįdomus, kiek primityvokos stilistikos“, – teigia P. Radzevičius²¹.

Repertuaro parinkimas – individualus reiškinys. Pasak profesoriaus, „svarbu atrasti studento išskirtinumą, individualias savybes ir jas puoselėti. Kiekvienas yra savitas ir originalus, tai pats brangiausias turtas. Tačiau vis dar pasitaiko pedagogų, kurie, atradę gerą vieną muzikinio ugdymo modelį, jį beatodairiškai taiko visiems kitiems. Tai yra blogai ir nepageidautina.“²²

Į profesoriaus klasę įstoja įvairiai pasirengę jaunieji altininkai. Surasti bendrą vardiklį – neįmanoma, nes dažnai sunku įvardyti tikrąsias pasirengimo studijoms aukštojoje mokykloje spragas. „Svarbiausia – „uždegti“ jaunąjį atlikėją dideliu ryžtu ir noru išbandyti savo maksimalias galimybes. Jei tokie studentai išsiugdo tvirtą motyvaciją, jie vėliau

20 Ibid.

21 Ibid.

22 Ibid.

visus nustebina didesne ar mažesne profesine pažanga²³, – tuo niekuomet neabejoja profesorius.

Prof. P. Radzevičiaus metodikoje daug vietos skiriama racionaliam mąstymui, įvairių meno procesų suvokimui ir apibendrinimui. Jis pastebi, kad dauguma studentų dirba tikrai nemažai, tačiau tą patį laiką galėtų išnaudoti kur kas racionaliau. „Grojant intensyviai, racionaliai, apgalvotai, po valandos turi jaustis nuovargis. Atlikėjas kiekvienu momentu turi žinoti mokymosi tikslus ir uždavinius (technikos tobulinimas, pirštų miklumo ugdymas, tobulos intonacijos paieškos, dėmesingumas garso kokybei ir pan.). Pasakymas „aš groju“ – netinkama charakteristika“, – teigia profesorius²⁴.

Garso kokybės paieškos siejamos su viso kūno ir atlikėjo rankų laisve, natūraliais, patogiais judesiais, klausos kontrole, kūrinio stilistikos suvokimu. Pamokose profesorius dažnai pabrėžia raiškaus garso, geros intonacijos, „švarių“ perėjimų svarbą. Nors jis turi savas, ilgainiui nusistovėjusias kūrinių interpretacines nuostatas, studentų muzikavimui suteikia ganėtinai didelę laisvę²⁵.

Jau kuris metas prof. P. Radzevičius artimai bendradarbiauja su Paryžiaus konservatorija (CNSMD), jos vadovų kvietimu veda interpretacinio meistriskumo kursus vienos prestižiškiausių Vakarų Europos aukštųjų muzikos mokyklų studentams. Jo rengiamuose atlikimo meno meistriskumo cikluose paprastai tobulinasi kelios dešimtys altininkų. Mainai tarp Paryžiaus konservatorijos ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijos atsirado po to, kai Vilniuje viešėjęs alto profesorius Pierre'as Henri Xuerebas, susižavėjęs lietuvių alto mokykla, užmezgė draugiškus kūrybinius santykius.

P. Radzevičiaus pedagogika glaudžiai siejasi su jo metodine veikla. Kelis dešimtmečius jis teikia metodinę paramą Lietuvos muzikos mokyklų mokiniams ir mokytojams, dalyvauja metodinėse konferencijose bei seminaruose. Būdamas patyręs praktikas, savo dėmesį koncentruoja ir į jaunųjų altininkų ugdymą, tam tikslui rengia kompozitorių naujų kūrinių redakcijas, transkripcijas²⁶.

23 Iš pokalbio su prof. P. Radzevičiumi 2014 m. balandžio 16 d.

24 Ibid.

25 Respondento Nr. 1 anketa.

26 Balys Dvarionas. *Transkripcijos altui* [Natos], 2012; taip pat parengė ir išleido *Gamų ir arpeggio* rinkinį altininkams (minimumas bakalaurui), parengė LMTA Styginių instrumentų katedros specialiųjų dalykų aprašus.

Pedagoginės veiklos tyrimas

Tiriant pedagoginę veiklą, ypač analizuojant instrumento pedagogo individualią dėstymo metodiką, pritaikyti edukologijoje naudojamus tyrimo metodus ganėtinai sunku. Siekiant susisteminti ir apibendrinti prof. P. Radzevičiaus pedagoginio darbo principus, 2013 m. vasario–kovo mėnesiais buvo atliktas dviejų dalių kokybinis tyrimas. Iš anksto buvo žinoma, kad anketinėje apklausoje dalyvaus nedidelis skaičius respondentų. Siaura tyrimų imtis (neatsirado galimybės ją praplėsti) paskatino vykdyti kokybinį tyrimą. Laisvanoriškai internetu į parengtas anketas atsakė šeši P. Radzevičiaus alto klasės absolventai ir šiuo metu jo klasėje studijuojantys auklėtiniai; taip pat vyko interviu su P. Radzevičiumi ir G. Dačinsku.

Atsižvelgiant į intensyvią šių dienų menininko kūrybinę darbotvarkę, anketą sudarė dvylika ganėtinai lakoniškų klausimų. Iš respondentų buvo tikimasi, kad jie noriai pasidalys sukaupta asmenine patirtimi ir gautomis žiniomis mokantis prof. P. Radzevičiaus alto klasėje. Natūralu, jog daugeliu atvejų buvo remtasi subjektyvia respondentų nuomone, skirtinga jų asmenine patirtimi, įvairiu tų pačių kriterijų interpretavimu. Tačiau kiekvieno respondento atsakymai be galo svarbūs, jie padėjo atskleisti pedagogo kūrybiškumą, individualios darbo metodikos specifiškumą.

Įvadiniais klausimais siekta gauti platesnės informacijos apie prof. P. Radzevičiaus auklėtinius. Atsakymai rodo, jog pedagogas vertina mokymo metodikos grandžių perimamumą, tad dalį auklėtinių jis mokė jau M. K. Čiurlionio menų mokykloje, kiti atėjo į profesoriaus alto klasę tik įstoję į aukštąją mokyklą. Didžioji dalis respondentų teigė, jog studijas P. Radzevičiaus klasėje paskatino instrumento keitimo aplinkybės, o *profesorius yra geriausias alto dėstytojas akademijoje (R5)*; profesorių rekomendavo ir apie jį *kaip apie puikių alto pedagogą pasakojo buvusi smuiko mokytoja, ji ir supažindino (R2)*. Kiti respondentai apie profesorių iš įvairių šaltinių taip pat girdėjo itin palankius atsiliepimus, geras rekomendacijas. Ne mažiau svarbus kriterijus studijuoti P. Radzevičiaus alto klasėje – pedagoginės veiklos rezultatai, studentų atlikimo meistriškumas: *girdėjau keletą jo studentų grojant, taip pat puikių rekomendacijų, atsiliepimų (R6)*.

Kita klausimų grupė buvo skirta alto dėstymo metodikos ypatumams išsiaiškinti. Jie paskatino individualesnius atsakymus, atskleidė originalesnę atlikėjo mąstymą. Atsakydami į klausimą, *Kuriai sričiai profesoriaus pamokose skiriama daugiau dėmesio – muzikalumo ugdymui ar technikos lavinimui?*, daugelis respondentų negalėjo jų išskirti, todėl šias veiklas pažymėjo kaip lygiavertes.

1 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Jaunojo altininko ugdymas	Muzikalumo ugdymas	<i>Profesorius pirmiausia skiria dėmesį muzikalumui, bet reikalauja ir aukštos kokybės (R6).</i> <i>Profesorius pamokose daugiausia dėmesio skiriama muzikalumui (frazavimui, kūrinio charakteriui, muzikiniam „kalbėjimui“) ir intonacijai (R2).</i>
	Technikos lavinimas	Nė vienas respondentas neįvardijo techninio tobulėjimo pirmenybės.
	Kūrybiniai sutapatinimai	<i>Sunku pasakyti, kam daugiau skiriama dėmesio, nes abu dalykai vienas nuo kito yra neatsiejami: jei turi kokių technologinių trūkumų, jie gali trukdyti muzikinei išraiškai. <...> Per pamoką kalbama apie muziką, ir tik jei neišeina to įgyvendinti, tada ieškome atsakymo, su kokiomis technologinėmis problemomis susiduriame (R5).</i> <i>Vargiai galėčiau tai įvardyti. Išskirtinis prof. Radzevičiaus pedagogikos bruožas – kūrinio tobulo atlikimo siekis. Tui ir kruopšti muzikinio teksto analizė, ir techninis atlikimo nepriekaištingumas, ir, be abejoj, muzikos turinys, jo emocinė išraiška. Pamenu visų komponentų dermės siekimą (R3).</i> <i>Tai individualus dalykas. Vienam mokiniui reikia daugiau dėmesio skirti technikai, kitam – muzikalumui, bet nė viena sritis nėra užmirštama (R3).</i>

Atsakymai į klausimą, *Kai pradėjote mokyti pas profesorius, kokių technologinių problemų turėjote?*, padėjo įvertinti jaunųjų altininkų ugdymo sėkmę ar pedagogines spragas.

2 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Technologinės problemos	Prisitaikymas prie naujo instrumento	<i>Pradžioje buvo tik pripratimo prie naujo, didesnio instrumento rūpesčiai (R1).</i> <i>Jaučiau didelį diskomfortą, laikydamas altą grojimo metu. Mes kartu ieškojome išeities. Keičiau ne vieną pabarzdį, tiltelį, kol prisitaikiau (R5).</i>
	Štrichų įsisavinimas	<i>Turėjau problemų dėl dešinėsios rankos valdymo: spiccato, legato štrichų, perėjimų per stygas, lengvų stryko pakeitimų (R2).</i>
	Garso kokybės paieškos	<i>Pilno, tvirtu garso, geros artikuliacijos, plačios vibracijos, stabilios intonacijos (R2).</i> <i>Geram, gražiam alto garsui išgauti reikalingas didesnis dešinėsios rankos svoris, platesnės kairiosios rankos pirštų pozicijos ir pan. (R1).</i> <i>Nejaučiau frazės nuo pradžios iki pabaigos. Ne iš karto galėdavau pradėti frazę reikiamu garsu (R2).</i>
	Kūno laisvės siekiai	<i>Buvau labai susikaustęs, visais įmanomais būdais ieškojome laisvės plastikos (R5).</i>

Instrumento dėstymo metodikos klausimus padeda išspręsti individualus dėstymo stilius. Vienas svarbiausių – paties pedagogo parodomasis atlikimas. Tad bandyta sužinoti, *Ar profesorius specialybės metu rodo, kaip atlikti tam tikrus pratimus, kūrinius?*

Vienas respondentas pabrėžė, jog ugdant jaunąjį altininką dėstymo metodai kinta.

3 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Kūrybinis procesas	Asmenybės poveikis	<i>Meilė studentams, geranoriškumas ir rūpinimasis. Vargu ar tai metodas, bet man didžiausią įspūdį darė ir tebedavo stebėtina kantrybė, toliaregiškumas, gražiai derantys su gyvu temperamentu ir žmogiška šiluma. Platus akiratis, gilus muzikos ir atlikimo technikos išmanymas tarsi savaime sukuria pagarbą ir pasitikėjimą, kurie būtini vaisingam mokytojo ir mokinio santykiui (R4).</i>
	Apibūdinimas žodžiu	<i>Nuolat akcentuoja muzikinę pusę, ragina visada groti jausmingai, įvairiai, logiškai frazuoti (R2).</i> <i>Prof. P. Radzevičius aptariamą problemą dažniausiai taikliai apibūdindavo žodžiu, pasiremdamas palyginimais, pavyzdžiais. Siūlomą frazavimą dažnai pailiustruodavo padainuodamas ar raiškiu gestu (R5).</i>
	Paties pedagogo grojimas	<i>Anksčiau altą į rankas profesorius paimdavo dažniau. Pradedantiems muzikantams lengviau perprasti techniką matant grojantį kitą žmogų. Vyresnieji studentai groja daug sąmoningiau, todėl dažniausiai užtenka žodinių pastabų apie daromą techninę klaidą ar patarimo interpretacijos klausimu (R1).</i>

Atsakymai į aštuntą ir devintą klausimus padėjo suvokti ir apibendrinti profesoriaus siūlomus pratimus, ugdančius jaunojo altininko abiejų rankų techninius gebėjimus. Visi respondentai teigė, jog technikos lavinimo pagrindas profesoriaus klasėje yra tikslingai parinkti etiudai ir techniniai pratimai, kartais labai paprasti, kuriuos siūlydavo kartoti daug kartų ir taip išugdyti reikiamą įgūdį (R1). Juos griežiant nuolat raginama ugdyti gerą skambėjimo intonaciją (*kaipt svarbiausią kairiosios rankos technikos užduotį profesorius iškelia intonaciją – R2*). Kitas auklėtinis teigė, jog profesorius *techniką padėjo išsiugdyti, reikalaujamas aukštos kokybės, ragindamas atidžiai savęs klausytis, vertinti gaunamą rezultatą. Ragino būti sau reikiam, kai reikėdavo, duodavo konkrečių patarimų (R3)*.

Lavinant dešinėsios rankos techniką, profesorius skiria gamas, kai kam ir Kreutzerio I etiudą, kurį rekomenduoja griežti įvairiais štrichais: *spiccato, martelle, legato. Platesnės apimties garso formavimo užduotis siūlydavo spręsti grojant gamas, taip pat tęsiant garsus. Štrichams įvaldyti siūlydavo įvairius etiudų atlikimo variantus (R6)*.

Kalbant apie kairiosios rankos technikos tobulinimo specifiką, pažymima, jog prof. P. Radzevičius *atkreipia dėmesį į pirštų sulaikymą. Vienas pirštas neturėtų pakilti nuo stygos, kol nenusileido kitas pirštas. Taip pat rekomenduoja grojant gamą į viršų ant kitos stygos pereiti ne per laisvą stygą (kai yra tokia galimybė), o per ketvirtą pirštą. Tai padeda geriau jungti garsus (R1). Lavinant kairiosios rankos techniką, dažniausiai būdavo pasirenkami įvairūs etiudai bei kaprisai (R6), taip pat gamos, trigarsiai, dvigubos natos (R3)*.

Svarbią vietą šiame tyrime užima klausimas apie individualiai kiekvienam auklėtinui parenkamą repertuarą, bandyta surasti kūrinų parinkimo sistemą. Nemaža dalis profesoriaus auklėtinų pabrėžė mokomosios programos artimumą mokymo plano reikalavimams. Visų pirma tai taikoma programos žanrinei įvairovei: kasmet atliekami

stambios formos kūriniai, pjesės, etiudai. Ne vienas respondentas pažymėjo, kad *profesorius visada atsižvelgia į studentų norus ir pageidavimus, tačiau įvertina jų pajėgumą, technines galimybes (R1). Profesoriaus sistema laviruoja tarp skirtingo pajėgumo mokinių. Dažnai pradedantieji altininkai groja labai daug įvairių etiudų ir gamų. Rimtoji programa sudaroma iš žymiausių kūrinių, parašytų altui, bei šiuolaikinės lietuvių muzikos (R2).*

Sistemiškumą parenkant repertuarą pabrėžė ir kitas respondentas: *Visas profesoriaus darbas yra labai sistemingas. Parenkant repertuarą taip pat. Visuomet atsižvelgiama į studento / mokinio gebėjimus, studijų programos reikalavimus. Programa parenkama įvairi ir visapusiškai naudinga (R3).*

Klausimu, *Ar svajojate tapti pedagogu?*, mėginta išsiaiškinti, kaip prof. P. Radzevičiaus pedagogika paveikė jo auklėtinių tolesnės veiklos pasirinkimą. Paaikškėjo, kad kai kurie P. Radzevičiaus auklėtiniai jau sėkmingai dirba pedagoginį darbą, kiti artimiausioje ateityje sieks atlikimo meną derinti su profesionalia alto pedagogika.

Paskutinis apibendrinantis klausimas, *Kodėl studentai ir moksleiviai turėtų mokytis pas prof. P. Radzevičių?*, pasižymėjo atsakymų įvairove, padėjo suvokti ir apibendrinti geriausius, auklėtiniams labiausiai įstrigusius profesoriaus alto dėstymo metodikos bruožus. Dauguma respondentų labiausiai vertina pedagogo asmenines savybes, itin aukštą profesinę kvalifikaciją, sukauptą pedagoginės veiklos patirtį, geras psichologijos žinias ir meilę savo auklėtiniams.

Kai kuriuos auklėtinius žavėjo geranoriškumas ir noras dalytis gerąja patirtimi: *visada šiltai priima norinčius groti ir dalijasi savo išmintimi, siekdamas išugdyti visapusiškus atlikėjus (R1).* Kitų teigimu, P. Radzevičius *su milžiniška metodine patirtimi bei giliomis žiniomis Baltijos regione yra vienas geriausių mokytojų. Jis puikus muzikas ir žmogus, pasižymintis tolerancija, geranoriškumu ir, svarbiausia, meile muzikai ir ją studijuojantiems jauniems žmonėms (R3).*

P. Radzevičius *ugdo individualumą, reiklumą, savikritiką, sąmoningumą, plečia akiratį, skatina domėtis bei aktyviai dalyvauti kultūriniame gyvenime (R3). Jis nuoširdus, padedantis ir, svarbiausia – reiklus (R4). Visada šiltai priima norinčius groti ir dalijasi savo išmintimi, siekdamas išugdyti visapusiškus atlikėjus (R1). Kiekvieną muzikantą skatina nuolat ieškoti, bandyti, patirti. Jo pamokos išlieka visam gyvenimui (R2).*

Tyrėjų refleksija

Respondentams pateikto klausimyno analizė rodo, kad daugelis prof. Petro Radzevičiaus pamokose taikomų mokymo metodų nėra inovatyvūs, smarkiai išsiskiriantys iš kitų pedagogų kasdienės individualios darbo metodikos. Daug dėmesio profesorius

skiria tiek visuminei kūrinio analizei, tiek bendrų interpretacinių problemų aptarimui. *Jis smulkmeniškai „praeina“ visą tekstą, aptaria kiekvieną frazę, jos charakterį, kryptį.* Pamokose nuolat pabrėžiama gražaus garso, geros, tikslios intonacijos, „švarių“ perėjimų svarba, daug kalbama apie išgaunamo garso kultūrą.

P. Radzevičius visuomet dėmesingas jaunojo atlikėjo savarankiškumo ugdymui, puoselėja individualią muzikinę saviraišką, skatina pasitikėjimą savo jėgomis. Studentus ragina ieškoti išeities iš nepatogių, sudėtingų programos vietų, bet visada pataria, kaip šiuos trikdžius panaikinti, jei pačiam nepavyksta. Profesorius skatina savarankišką mąstymą, norą tobulėti, ugdo individualybę, tad ir muzikavimui suteikia ganėtinai didelę interpretacinę laisvę.

Remiantis respondentų atsakymais galima teigti, jog technikos ugdymą P. Radzevičius supranta kūrybiškai ir kiekvienam auklėtiniui suranda tikslingiausią ugdymo metodą. Vieniems tai gali būti nuolatinis gamų grojimas, kitiems – tikslingų techninių pratimų ar etiudų panaudojimas.

Rinkdamas mokomąjį repertuarą, pedagogas siekia būti logiškas, strategiškai numatyti auklėtinių tobulėjimo galimybes. Čia vyrauja nuoseklumas, vengiama repertuaro šuolių, skatinama išmokti žymiausius alto literatūros kūrinius. Kita vertus, P. Radzevičius pagal galimybes visuomet stengiasi atsižvelgti į savo auklėtinių pageidavimus, darbe vengia diktatoriškos pedagogikos apraiškų.

P. Radzevičiaus klasės absolventai noriai renkasi pedagoginę veiklą. Įskiepytas pasitikėjimas savo jėgomis, įgyti stabilūs profesiniai įgūdžiai ir žinios skatina norą pasidalyti jomis su jaunesnės kartos muzikais, tęsti ir kūrybiškai plėtoti lietuvių alto pedagogikos tradicijas. „Norėčiau ilgainiui įgyti bent panašios išminties ir toliaregiškumo, gebėjimą pamatyti, atpažinti ir kantriai puoselėti“, – teigia Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje dirbantis profesoriaus auklėtinis lektorius Gediminas Dačinskas²⁷.

Individuali prof. P. Radzevičiaus pedagoginio darbo metodika, akivaizdūs auklėtinių laimėjimai²⁸, kūrybiškas požiūris į interpretacijos meną, asmeninis pavyzdys daugelį studentų skatina tęsti pedagogo veiklos tradicijas, kūrybiškai plėtoti daugelį metodinių tiesų, skirti save pedagoginei veiklai.

27 Iš pokalbio su Gediminu Dačinsku 2013 m. kovo 10 d.

28 Prof. P. Radzevičiaus alto klasės studentai kiekvienais metais dalyvauja tarptautinių jaunimo orkestrų – Gustavo Mahlerio (GMJO), Europos Sąjungos (EUYO), ANIMATO, Baltijos jaunimo filharmonijos (*Baltic Sea Youth Philharmonic*), Šiaurės šalių (*Orkester Norden*) – programose. Pasaulio jaunimo orkestro (*World Youth Orchestra*) altų grupės koncertmeisterės pareigas jau ketvirtus metus sėkmingai eina profesoriaus klasės magistrantė, VI tarptautinio Augusto Dombrovskio stygininkų konkurso Rygoje laureatė (2008) Vidmantė Andriūnaitė.

„Mano didelė svajonė – tapti pedagoge. Ši norą savo pavyzdžiu man sukėlė profesorius Radzevičius. Jis ne tik atvėrė duris į alto muzikos grožį, bet ir nuolat skatino domėtis viskuo aplinkui“, – teigė Ieva Sruogytė.

Įteikta 2014 09 03
Priimta 2014 09 30

LITERATŪRA

Auer, L. *Violin playing as I teach it*. Lippincott, N. Y., 1960.

Gricius, A. *Smuikavimo dėmenys*. Vilnius, 2008.

Gurska, V. Petro Radzevičiaus alto klasės vakaras. *7 meno dienos*, 2003 lapkričio 21, p. 3.

Jurgis Fledžinskas. Sud. A. Girdzijauskaitė. Vilnius, 2008.

Juozapaitis, J. Lietuviškos alto mokyklos formavimasis: mokytojai, mokiniai. *Ars & Praxis*, 2013, I, p. 44–55.

Katkus, D. Mano pirmasis mokytojas. *Muzikos barai*, 2009 sausis–vasaris, Nr. 34, p. 35–36.

Pšibilskienė, A. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos dėstytojai altininkai. *Literatūra ir menas*, 2008 balandžio 25, p. 8–9.

Ramoškaitė, Ž. Lietuviškasis alto riteris. *Literatūra ir menas*, 2009 spalio 15, p. 8.

Ramoškaitė, Ž. Lyg antroji mama. Prisiminus fortepijono pedagogę Oną Radzevičienę. *7 meno dienos*, 2008 liepos 11, p. 4–5.

The impact of Petras Radzevičius on the development of the Lithuanian viola school

SUMMARY. Lithuania still lacks studies analyzing questions of instrumental pedagogy, discussing individual work methods of significant personalities, and their importance in the context of Lithuanian culture. Until now there has not been a comprehensive and generalized study about the important performative, pedagogical and organizational work of professor Petras Radzevičius. Sporadic articles in periodicals, related to concerts of the professor and his students and dates of anniversaries do not reveal his contribution to Lithuanian musical culture.

The pedagogy of professor P. Radzevičius went through a long journey of searching and discovering which lasted more than four decades. It synthesized the features of the school of J. Fledžinskas, the achievements of the Russian viola school and the art and traditions of Western European string pedagogy. P. Radzevičius has an innate talent as a pedagogue. In his lessons he constantly exudes love for music and his chosen instrument, teaches students how to honestly accomplish the mission of an artist, while upholding the example of a most honest artist. The individual methodology of the pedagogical work of professor P. Radzevičius, the obvious achievements of his pupils, his creative approach to the art of interpretation and his personal example encourages most students to continue the traditions of their pedagogue's work, to develop most of his pedagogical truths creatively and to devote themselves to pedagogical activity.

The aim of this research is to analyze and summarize the art of performance and the methods of pedagogical activity of P. Radzevičius. This article gives a brief review of the development of viola pedagogy in Lithuania, discussing the evolution of the creative path of Petras Radzevičius, his performative and pedagogical activity. Also, the results of qualitative research from February–March of 2013 are given.

The analysis was carried out by applying the following methods: historical, descriptive and literary analysis of viola pedagogy.

KEYWORDS:

Petras Radzevičius, viola, viola pedagogy, art of performance, repertoire, traditions, continuity of traditions, Lithuanian viola culture.